

ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗДО У КОНТЕКСТІ ІНСТИТУЦІЙНОГО АУДИТУ

Лютко Оксана Михайлівна, завідувачка кафедрою філософії, економіки та менеджменту освіти Рівненського обласного ІППО, кандидатка філософських наук, доцентка, *oksanaliutko@gmail.com*

Закон України «Про освіту» передбачає створення в країні системи забезпечення якості освіти, яка включає такі складові: внутрішню систему забезпечення якості, що має функціонувати у кожному закладі загальної середньої, дошкільної, позашкільної та професійно-технічної освіти; систему зовнішнього забезпечення якості освіти; систему забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти. Найважливіша складова для керівника будь якого закладу освіти - внутрішня система забезпечення якості освіти. Це інструмент, який допоможе розвивати заклад.

У січні 2019 року наказом Міністерства освіти і науки України від 09.01.2019 № 17 затверджено порядок проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти, в додатку якого чітко прописані усі вимоги до організації освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти. Для закладів дошкільної, позашкільної та професійно-технічної освіти поки що є лише проекти таких вимог. Саме тому нашою метою є аналіз вимог і критеріїв, за якими оцінюватимуть діяльність педагогічних працівників закладів дошкільної освіти (ЗДО).

До діяльності педагога ЗДО висуваються 4 вимоги:

- 1) ефективне планування діяльності та якісна організація освітнього процесу;
- 2) постійне підвищення професійної майстерності педагогічних працівників;
- 3) налагодження співпраці з батьками, працівниками ЗДО;
- 4) методичне забезпечення ЗДО.

Першу вимогу експерти інституційного аудиту оцінюватимуть за наступними критеріями: 1) планування педагогами своєї та аналіз її результативності; 2) застосування педагогом сучасних технологій та методик, спрямованих на формування ключових компетентностей і наскрізних умінь здобувачів дошкільної освіти; 3) створення педагогом та/або використання освітніх ресурсів.

Нам всім відомо, що організацію освітнього процесу забезпечують педагоги. Вони складають перспективні і календарні плани, враховуючи Базовий компонент дошкільної освіти і програми розвитку дітей. Саме календарний план є основним робочим документом, який визначає діяльність педагогічного працівника та допомагає досягти очікуваних результатів освітньої роботи.

Календарний план – це результат творчої роботи педагога, його бачення способів і напрямів отримання очікуваних результатів освітньої роботи. Форм і видів планування є досить велика кількість. Окрім цього є рекомендації МОН по плануванню. Тому важливо, щоб у кінці навчального року педагоги зробили аналіз

реалізації планування та визначити напрями вирішення проблем, які виникали у ході використання календарного планування протягом навчального року.

Наступний критерій: застосування педагогом сучасних технологій та методик в освітньому процесі, спрямованих на формування ключових компетентностей і наскрізних умінь здобувачів дошкільної освіти. Проаналізуємо поняття, що містяться у цьому критерії.

У Базовому компоненті перераховано 7 компетенцій, які мають набути діти: особистісно-оцінна, соціально-комунікативна, природничо-екологічна, художньо-продуктивна, ігрова, математична та комунікативно-мовленнєва. В Інструктивно-методичних рекомендаціях «Щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти у 2020/2021 навчальному році» (далі *Рекомендації*) зазначено - пріоритетними у цьому навчальному році є формування комунікативно-мовленнєвої та математичної компетенцій дітей дошкільного віку, оскільки 2020/2021 навчальний рік оголошено Роком математики. Окрім того, зазначено, що на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти спостерігається тенденція до більш широкого використання комп'ютерних технологій для виховання, навчання та розвитку дітей дошкільного віку. Тобто наголошують на необхідності розвитку інформативної компетенції.

Наступне поняття – це наскрізні уміння. Уміння – це готовність людини успішно виконувати певну діяльність, яка ґрунтується на знаннях і навичках. У ЗУ «Про освіту» та в Державному стандарті початкової освіти перераховано уміння, які є спільними для всіх компетентностей і які педагоги повинні розвивати – це уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, уміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми. У Базовому компоненті, тобто Державному стандарті дошкільної освіти нажалі чітко не виписані наскрізні уміння. Але існує таке поняття як «дошкільна зрілість» і у програмі «Впевнений старт» є характеристики психологічної зрілості та показники засвоєння програми.

У Рекомендаціях першим пріоритетним напрямом у новому навчальному році визначено «забезпечення наступності у впровадженні особистісно орієнтованої моделі освіти в дошкільній та початковій ланках освіти. Для реалізації вимог обох ланок освіти (орієнтуючись на Концепцію НУШ, її новий зміст, зміну освітнього простору) результативною є така форма взаємодії як педагогічне партнерство вихователів ЗДО та вчителів перших класів щодо створення розвивального середовища, осередків діяльності, застосування компетентнісного та діяльнісного підходів під час освітнього процесу для розвитку особистості, організації та проведення ранкових зустрічей, використання ігрових методів у навчальних заняттях. З огляду на важливість наступності дошкільної та початкової освіти, ми можемо взяти до уваги перелік наскрізних умінь початкової освіти і розвивати їх, використовуючи, наприклад, методику «Шість цеглинок».

Технологій і методів навчання є надзвичайно велика кількість. До технологій, які вже пройшли апробацію й успішно застосовуються педагогами, відносять інтерактивні, інформаційно-комунікативні та ігрові. У Рекомендаціях акцент зроблено на інформаційно-комунікаційній технології та формуванні соціально доцільної поведінки.

Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів може бути забезпечений через різні форми методичної роботи:

- постійно діючий семінар з питань впровадження ІКТ в освітньому процесі;
- індивідуальні консультації;
- майстер-класи педагогів, компетентних у впровадженні ІКТ в освітній процес;
- дистанційне навчання педагогічних працівників, онлайн-курси;
- самоосвітня діяльність педагогічних працівників;
- проведення практичних занять у рамках роботи творчих груп з впровадження ІКТ;
- дослідно-експериментальна робота з проблем впровадження ІКТ в освітній процес.

Вивчення й оцінювання використання педагогами ІКТ під час інституційного аудиту може здійснюватись через спостереження за проведенням занять та за кількістю створених електронних ресурсів. Рівень оволодіння педагогами ІКТ може враховуватись у процесі атестації педагогічних працівників, можливостей матеріального та морального заохочення.

Технологія формування соціально доцільної поведінки покликана допомогти дітям соціалізуватися. Оскільки технологія – це система педагогічних засобів, форм, методів для вирішення конкретного завдання, то гра залишається найефективнішим засобом соціалізації дошкільника. В грі дитина активно пізнає навколишній світ, стосунки між людьми, правила і норми поведінки, усвідомлює свої можливості, взаємозв'язки з іншими тощо.

Наступна вимога до педагогічних працівників - це постійне підвищення професійного рівня і педагогічної майстерності педагогічних працівників. Оцінювати означену вимогу експерти будуть за наступними критеріями: забезпечення педагогічними працівниками власного професійного розвитку і підвищення кваліфікації з використанням різних видів, форм і напрямів, у тому числі щодо методик роботи із дітьми з особливими освітніми потребами; здійснення педагогічними працівниками інноваційної освітньої діяльності та участь в освітніх проектах.

Педагог – основна дійова особа в реформуванні освіти. Якщо змінюються орієнтири освіти - повинен змінюватись й сам педагог, мета й завдання його освітньої діяльності. Самоосвіта педагогічного працівника є необхідною умовою професійної діяльності та його зростання. Підвищення кваліфікації, вдосконалення професійного розвитку – це не тільки курсова перепідготовка в Інституті післядипломної педагогічної освіти. Це також участь педагогічних працівників у різноманітних тренінгах, конференціях, семінарах, вебінарах, онлайн-курсах тощо.

Форм підвищення кваліфікації сьогодні є велика кількість. Важливо, щоб процес професійного зростання педагога не обмежувався лише формами підвищення кваліфікації за межами закладу. Це має бути безперервний системний процес: обмін досвідом, розроблення системи навчальних занять, публікації в друкованих та електронних джерелах, методичні розробки та самоосвіта.

Планування підвищення кваліфікації доречно розпочати із аналізу рівня професійної підготовки та аналізу освітнього процесу задля визначення наявних проблем/прогалин, а у плані підвищення кваліфікації врахувати ці проблеми, а також вимоги до педагогічної діяльності педагогічних працівників ЗДО.

2-ий критерій: чи здійснюють педагогічні працівники інноваційну освітню діяльність, беруть участь в освітніх проєктах, залучаються до роботи як освітні експерти? Новація – це засіб (новий метод, методика, технологія, програма тощо), а інновація – це процес освоєння цього засобу. Інновація – це цілеспрямована зміна, що вносить в освітнє середовище нові стабільні елементи та викликає перехід системи з одного стану в інший. Під інноваціями у навчанні розуміються нові методики викладання, нові способи організації занять, нововведення в організації змісту освіти (наприклад, інтеграційні програми).

Ми маємо зараз цілу низку ефективних сучасних технологій, програм, у яких здійснено модернізацію змісту та форм організації освітньої діяльності. Зокрема:

- програма «Впевнений старт» з повним навчально-методичним супроводом для дитини, вихователя та батьків;
- технологія методичного конструктора на основі блочно-тематичного планування — це реальне забезпечення принципу інтеграції і змісту освіти, і діяльності дітей;
- програма «Дошкільнятам — освіта для сталого розвитку»;
- технологія складання інтелектуальних карт у плануванні та організації освітнього процесу на засадах інтеграції;
- програма STREEM освіти та багато інших.

Вимога 3 передбачає налагодження співпраці з батьками і працівниками ЗДО та оцінюватиметься за наступними критеріями: взаємодія педагогічних працівників на засадах педагогіки партнерства; співпраця педагогів з батьками з питань розвитку, навчання та виховання дітей; забезпечення зворотнього зв'язку; налагодження у закладі практики педагогічного наставництва та інших форм професійної співпраці; налагодження системи роботи з адаптації та інтеграції здобувачів дошкільної освіти до освітнього процесу.

В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між педагогом, дитиною і батьками. Діти, батьки і педагоги, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є зацікавленими «спільниками», рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат. Саме тому відбувається зміна ролі педагога. Він стає коучем, фасилітатором, тьютором, модератором в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Окрім цього варто ініціювати нове, глибше залучення родини до побудови освітньої траєкторії дитини. Діалог і багатостороння комунікація між дітьми, педагогами та батьками змінить односторонню авторитарну комунікацію педагог - дитина.

Для підвищення ефективності освітнього процесу необхідний постійний діалог з батьками. Конструктивне партнерство, доброзичливі взаємини, наявність зворотного зв'язку щодо успіхів дитини, її прогресу у навчанні, залучення батьків до життя групи і закладу є запорукою якісного освітнього процесу. Головна мета змін — спілкування батьків із закладом освіти в контексті життя ЗДО, в якому навчається їхня дитина. Для цього потрібно змінювати форму проведення зустрічей із батьками і зміст зустрічей, аби була можливість поговорити про дітей, групу, садочок, про свої батьківські проблеми. Наприклад, запропонувати пограти в інтерактивну гру і паралельно зробити методичний коментар.

Інтерактивна гра «Незакінчене речення»

Завдання: у групах пропонується утворити логічно закінчені вирази, дібравши потрібну кінцівку з запропонованих.

1. Дитину постійно критикують	1	1. вона вчиться ненавидіти
2. Дитину постійно хвалять	3	2. вона стає замкнутою
3. Дитину постійно висміюють	2	3. вона вчиться бути вдячною
4. Дитину підтримують	4	4. вона вчиться цінувати себе
5. Дитина росте в докорах	5	5. вона вчиться жити з почуттям провини
6. Дитина росте в терпимості	10	6. вона вчиться розуміти інших
7. Дитина росте в чесності	7	7. вона вчиться бути справедливою
8. Дитина росте в безпеці	8	8. вона вчиться вірити в людей
9. Дитина живе у ворожнечі	9	9. вона вчиться бути агресивною
10. Дитина живе в розумінні та дружелюбності	6	10. вона вчиться знаходити любов у цьому світі

Команда залишається ключовим методом досягнення успіху більшості організацій у будь-якій сфері діяльності. І тому кожен сучасний лідер-управлінець повинен володіти методикою командотворення – діяльності, спрямованої на об'єднання і заохочення членів групи до спільної результативної діяльності.

Під час інституційного аудиту будуть використовувати індикатори, що відображають хід процесу або стан об'єкта спостереження, його якісні або кількісні характеристики. Для 3-ї вимоги є наступні індикатори: 1) частка педагогів, які використовують форми роботи, спрямовані на формування партнерських взаємин з батьками; 2) у закладі налагоджена конструктивна комунікація педагогів з батьками в різних формах; 3) педагогічні працівники надають методичну підтримку колегам, обмінюються досвідом; 4) педагогічні працівники орієнтовані на потреби дитини в освітньому процесі, проявляють повагу та доброзичливе ставлення до особистості дитини. Для оцінки означених процесів використовуватимуть різні методи збору інформації (анкетування батьків, інтерв'ю з методистом і директором, спостереження за заняттям).

Остання, 4-а вимога – методичне забезпечення ЗДО. До цієї вимоги висувається 1 критерій – «у ЗДО функціонує методичний кабінет (МК)». Важливо, щоб діяльність МК була спрямована на реалізацію завдань ЗДО, підвищення якості освітнього процесу та професійної компетентності педагогічних працівників, забезпечення у закладі наступності дошкільної та початкової освіти, доступність інформаційно-просвітницького простору, сприяння відкритості і прозорості діяльності ЗДО.

Отже, проведений аналіз вимог і критеріїв, за якими оцінюватимуть діяльність педагогічних працівників є певним орієнтиром для закладів дошкільної освіти, який допоможе підготуватися до змін.